

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2018-799

7.11.2018

Frende Livsforsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uføredekning – helseplager/cannabisbruk – opplysningsplikt ved tegning - §§ 13-1a, 13-2, 13-3.

I forbindelse med tegning av uføredekning svarte forsikrede bl.a. nei på spørsmål om bruk av narkotika eller om hun hadde hatt psykiske lidelser, samt om hun siste året var henvist av lege til kontroller, prøvetaking/undersøkelse. I journaler før dette hadde bl.a. legen satt diagnosen angst/depresjon/ blandet lidelse og det var notert at hun i flere år hadde brukt cannabis jevnlig 1-2 ganger i mnd. Hun var også henvist til DPS. Forsikrede bestred bruk av cannabis etter 2000, og at hun hadde hatt en psykisk lidelse. Spørsmål om forsikrede ga uriktige opplysninger ved tegningen. Etter en konkret vurdering konkluderte nemnda med at det strenge beviskravet for svik var oppfylt og selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1979) tegnet i juni 2011 en uføredekning.

Helseopplysninger

I helseerklæring signert 27.6.11 svarte hun "Nei" på spørsmål om hun i løpet av de siste 10 årene hadde brukt narkotika eller hatt psykiske lidelser. Videre svarte hun "Nei" på spørsmål om hun det siste året var henvist av lege til kontroll, prøvetaking/undersøkelse, om hun hadde hatt andre akutte eller kroniske sykdommer, skader eller plager som ikke var nevnt, og om hun hadde opplysninger om andre forhold hun måtte forstå var av vesentlig betydning for risikoen ved å forsikre henne.

Forsikrede utvidet forsikringen med dødsrisiko i 2014, og ga de samme svarene på disse spørsmålene.

Helsejournaler mm.

Ved konsultasjon 22.3.10 satte legen diagnosen "*Angst depresjon blandet lidelse*". Legen noterte at hun ble misbrukt av faren som barn, og at hun på grunn av samlivsbrudd hadde et sterkt ønske om samtale med psykolog. Legen henviste forsikrede til DPS.

Ved DPS noterte psykologen 12.1.11 blant annet at forsikrede var utsatt for overgrep som barn, og at hun i tilknytning til dette opplevde mye angst og usikkerhet under sine tre svangerskap. Videre ble det blant annet notert at:

(Under aktuell problemstilling:) Pasienten har i flere år røyka cannabis jevnleg; 1-2 ganger i mnd. Ho meiner at ho har kontroll over sitt cannabisbruk og meiner rusen ikkje har nokon samanheng med dei symptoma ho kjenner på no for tida.

...

(Under diagnostisk vurdering:) ... Pasientens tilstand av milde depressive symptom synes å ha vore tilstades i fleire år, men pasienten har ikkje har søkt om hjelp for dette før i mars i år, og då i samband med samlivsbrøt.

Ein kan ikkje utelukke på noverande tidspunkt at forhold som tidlegare overgrepstraume og pågåande rusmisbruk kan ha medverka til den aktuelle symptomatologien. ...

Under tentativ diagnose

Utifrå dei symptoma pasienten beskriv synes desse vere forenlige med diagnosen F 32.2

Dystymi.

Ein kan ikkje utelukke at tilstanden tildels også kan ha oppstått som følge av skadeleg bruk av cannabis sjølv om frekvensen av rusinga no er redusert. Dette er noko ein vil kartlegge nærmare ettersom ein har fått etablert ein betre arbeidsallianse med pasienten.

Forsikrede fikk tilbud om 10 polikliniske samtaler med psykolog, og det ble notert at psykologen mente det var behov for å tematisere hennes forhold til rus, og å bistå henne med å utvikle andre og mer hensiktsmessige mestringsstrategier.

I sluttepike fra DPS 14.4.11 ble det notert at forsikrede var til fem konsultasjoner med psykolog, at hun avbestilte to samtaler, og at hun ønsket å avslutte behandlingen dels av økonomiske årsaker, og dels fordi hun hadde problemer med å etablere tillit til psykologen på grunn av tidligere traumer. Det ble videre opplyst at hun nektet å fylle ut skjema for rusmisbruk. Under "*Vurdering og vidare oppfølging*":

...Ho har i fleire år kjent på ein mild nedstemthet som har vore meir eller mindre tilstade heile tida, og som kom i samband med at ho vart mor. Har ikkje kjent seg djupt deprimert. ...

En kan ikkje utelukke at hennar regelmessige bruk av cannabis over fleire år har vore ein utløysande og oppretthaldande årsak til den aktuelle tilstanden ho beskriv. Pasienten vart oppfatta som unnnvikande i forhold til å snakke om sine rusvanar. Ein har ikkje fokusert for mykje på dette i samtalane, då det vart vurdert som viktig å nytte god tid på alliansebygging i høve til pasienten gitt hennar interpersonlege vanskar med å etablere tillit til nye menneske. ... Situasjonen vert ikkje vurdert som kritisk på noverande tidspunkt, men då ein ikkje kan utelukke at rusbruken er meir omfattande enn det som faktisk har blitt presentert, synes det hensiktsmessig å be om at pasientens fastlege følger opp dette vidare.

Psykologen satte diagnosen Dystemi, og bemerker at det ikke kunne utelukkes at denne skyldtes skadelig bruk av cannabis.

Ved legekonsultasjon 17.8.12 var diagnosen "*Angst depresjon blandet lidelse*", samt "*ADHD?*". Legen noterte at forsikrede ønsket "*utredning med tanke på ADHD*", og at hun tidligere hadde brukt cannabis i perioder, men at hun hadde sluttet med dette og leverte urinprøver hver dag for analyse. Legen noterte at:

Ho begrunner sin eigen mistanke om diagnosen ADHD med at ho er svært motorisk urolig. Ho har store konsentrasjonsvansker. Har truleg hatt det heile oppveksten, men ho blei først bevist dette på ungdomsskulen når ho sammenliknet seg med dei andre. ... Ho har innsett at ho må unngå bruk av cannabis og greier dette så lenge ho har fokus på barnene. Ho er kjent med at dette er ein forutsetning for evt utredning.

Pas har tidligere hatt oppfølging fra DPS. Ho er noko usikker, men alt i alt opplevde ho dårleg dialog med behandler den gang og ønsker om mulig annen behandlar denne gang.

Henvises til utredning. ...

Legen henviste forsikrede til DPS.

Det er fremlagt analyseresultater for test av cannabisbruk henholdsvis 22.8.12 og 22.11.12.

I epikrise fra DPS datert 13.6.13 ble det blant annet notert (inntatt i legens journal):

Bakgrunn for henvisning: ... henvist av fastlege H for utredning av ADHD. Av henvisning fremgår det at "hun tidligere har brukt cannabis i en periode, men har sluttet med det. Leverer urinprøve i dag for analyse.

...

Aktuell problemstilling:

(Forsikrede) forteller at hun har store konsentrasjonsvansker, og har hatt det så lenge hun kan huske. ... Konsentrasjonsproblemene tiltok fra ungdomsskolealder. ... Fikk Ritalin en gang hos en venninne, og det "var som om alt roet seg", kunne fokusere på en ting/sak om gangen. ...

Vurdering: Diagnostisk vurdering: ... Det er like sannsynlig at konsentrasjonsvanskene omhandler massiv omsorgssvikt i form av overgrepssproblematikk i barneår. Pasienten har dessuten røykt hasj i en lengre periode, uaktuelt å og i gang med ADHD kartlegging før pas. har vært rusmiddelfri over i alle fall 6 mnd.

Diagnosen som psykolog G stilte høsten 2010 blir stående som foreløpig diagnose, denne vil bli revurdert under videre kartlegging/ utredning.

I legeerklæring ved arbeidsuførhet datert 19.12.15 refererte legen under historikk til henvisningens opplysninger om at forsikrede trolig hadde hatt konsentrasjonsproblemer hele livet, og at hun tidligere hadde brukt cannabis i en periode, men at hun hadde sluttet og da ble fulgt opp med kontroller. Diagnosen var satt til PTSD, med bidiagnose Angst depresjon blandet lidelse.

I rapport fra DPS 23.11.17 fremgår det at forsikrede da avsluttet behandling som hadde startet 27.3.17. Fra rapporten hitsettes om behandlingen i 2011:

(Forsikrede) har formidlet at hun valgte å avslutte behandlingen fordi hun ikke opplevde at hun ble forstått av tidligere behandler. Hun tok kontakt med fastlegen etter at behandlingen var avsluttet, da hun fant ut at det i epikrise sendt fra Stord DPS var beskrevet at hun røykte hasj regelmessig som hun ikke kjente seg igjen i. Hun tok urinprøver i august 2012 og november 2012 for å dokumentere at hun ikke røykte hasj. Prøvene var "rene", dvs de viste ikke spor i forhold til bruk av hasj eller andre illegale rusmidler.

Psykologen skrev videre:

Kriterier for diagnosen F32.1 Dystymi, innebærer en mild form for nedstemthet som betyr at en **ikke** fyller kriterier for F33.0 Tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode mild eller 33.1 Tilbakevendende depressiv episode, aktuell episode moderat.

...

Saksbehandlingen

Forsikrede fremmet krav under uføredekningen 10.3.17. Selskapet innhentet opplysninger fra Nav og fra lege, men fikk ikke legeopplysninger før 5.9.17, etter flere påminnelser. Kravet ble avslått 16.10.17, idet selskapet la til grunn at forsikrede med sviks hensikt ga uriktige helseopplysninger ved tegning. Det ble opplyst at selskapet subsidiært anførte at dette var grovt uaktsomt. Selskapet sa også opp forsikredes dekninger i selskapet.

Forsikrede klaget saken inn for Finansklagenemnda 13.6.18.

Forsikrede har i det vesentlige anført at hun ga korrekte helseopplysninger, og at selskapet uansett ikke hadde oppfylt den strenge bevisbyrden for svik eller grov uaktsomhet. Det er vist til psykolograpport datert 23.11.17. Det er ikke tilstrekkelige holdepunkter for at hun hadde en psykisk lidelse, og dette var også psykologens konklusjon i 2011. At hun etter et samlivsbrudd i 2010 trengte noen å snakke med, var verken psykiske problemer eller depresjon. Opplysningene om cannabis skyldtes en fordomsfull psykologs antakelser, og var basert på at forsikrede skilte seg ut med punkerfrisyr og –bekledning. Det er tvert imot gjennom at hun avga urinprøver dokumentert at forsikrede ikke hadde brukt rusmidler siden rundt 2000, da hun prøvde cannabis noen ganger.

Selskapet har i det vesentlige anført at forsikrede med sviks hensikt ga uriktige opplysninger om sin helse, sin cannabisbruk og henvisninger til DPS, og behandling hos DPS, subsidiært at dette var grovt uaktsomt. I begge tilfelle kan selskapet avslå kravet og si opp hennes forsikringer i selskapet. Søknaden ville blitt avslått dersom hun hadde gitt korrekte opplysninger.

Sekretariatets konklusjon:

Nemndas sekretariat avgjorde saken 10.9.18 i medhold av delegert avgjørelsesmyndighet, jf. lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 22, jf. pkt. 11 i Finansklagenemndas saksbehandlingsregler. Forsikrede fikk ikke medhold i klagen.

Sekretariatet fant at det strenge beviskravet for svik var oppfylt hva gjaldt uriktige opplysninger om bruk av cannabis, og at selskapet kunne avslå krav om utførelser, samt si opp forsikredes dekninger. Det ble vist til uttalelser 2017-231, 2016-433, 2014-413, 2015-123 og 2014-478.

Forsikredes advokat fremmet 28.9.18 krav om nemndsbehandling. Det understrekes at notatene om cannabisbruk ikke er tidfestet og at den strenge bevisbyrden for uriktige opplysninger og vinnings hensikt ikke er oppfylt, jf. Rt. 1989 s. 689 og Rt. 2000 s. 59.

Det er ikke fremlagt nye dokumenter i saken.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Etter fal. § 13-1a første ledd kan selskapet be om opplysninger som har betydning for risikovurderingen og etter § 13-2 første ledd er selskapet uten ansvar om forsikrede har forsømt sin opplysningsplikt etter § 13-1a. Dette innebærer dels at det objektivt sett må være gitt uriktige eller mangelfulle svar på spørsmålene i helseerklæringen, og dels at det med tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt kan legges til grunn at forsikrede må ha visst at opplysningene var uriktige eller ufullstendige. Videre kreves det at opplysningene ble gitt i den hensikt å få en forsikringsavtale eller en bedre avtale, jf. Rt-2000-59 s. 66. Dette innebærer at det ikke er tilstrekkelig at forsikrede grovt uaktsomt har undervurdert selskapets behov for opplysninger. Selskapet har innsigelsen om svik i behold dersom det ikke finnes andre gode forklaringer på misforholdet enn frykt hos forsikrede med hensyn til å la selskapet få innsyn i de reelle forhold, jf. blant annet sak 2014-478.

Nemnda kan ikke se det annerledes enn at forsikrede ved besvarelsen av helseerklæringen svarte uriktig og ufullstendig, og at hun må ha visst at opplysningene som ble gitt var uriktige eller ufullstendige. Det fremheves særlig at forsikrede ikke opplyste at hun i 2010 ble henvist til, og i 2011 var til fem konsultasjoner ved DPS.

Nemnda finner at det strenge beviskravet for svik er oppfylt, og at selskapet kan avslå krav om utførelser samt si opp forsikredes dekninger.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Mallings (nestleder), Jane Ytreøy Grøndalen (selskapsrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant)